

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо захисту авторського права і суміжних прав
у мережі Інтернет
(реєстр. № 3353 від 23 жовтня 2015 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 27 січня 2016 року (протокол № 40) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет (реєстр. № 3353 від 23 жовтня 2015 року) (далі – Законопроект), поданий Кабінетом Міністрів України.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою створення позитивного іміджу України як країни, в якій наявний високий рівень поваги до авторського права і (або) суміжних прав.

Для досягнення мети автором пропонується внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та законів України «Про нотаріат», «Про авторське право і суміжні права», «Про телекомунікації».

Передбачені Законопроектом зміни спрямовані на: 1) запровадження прозорого, передбачуваного та ефективного механізму припинення порушень авторського і (або) суміжних прав шляхом видалення або унеможливлення доступу до інформації, що порушує авторське право і (або) суміжні права в мережі Інтернет; 2) впровадження механізмів протидії повторним порушенням авторського права і (або) суміжних прав в мережі Інтернет; 3) законодавче закріплення відповідальності власників веб-сайтів, що забезпечують можливість розміщення на власних веб-сайтах інформації користувачами веб-сайтів, а також відповідальності інформаційних посередників за невиконання вимог щодо усунення порушень авторського права і (або) суміжних прав, якщо відповідні суб'єкти були повідомлені належним чином про такі порушення.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Основному Законі України визначається, що Україна є демократичною, правовою державою (стаття 1), держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Законопроект, як зазначається у пояснювальній записці до нього, розроблений на основі положень статей 12-15 Директиви 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 08 червня 2000 року «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» («Директива про електронну комерцію») та значною мірою імплементує її положення до національного законодавства України про захист прав інтелектуальної власності. У зв'язку з цим можна зробити висновок, що спрямованість Законопроекту узгоджується із частиною першою статті 9 Конституції України, згідно з якою чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), Україна зобов'язалась співробітничати з Європейським Союзом (далі – ЄС) у сфері захисту прав інтелектуальної власності, у тому числі з питань забезпечення відповідальності постачальників посередницьких послуг у цифровому середовищі (статті 246 і 247 Угоди про асоціацію).

Аналіз положень Законопроекту дає підстави вважати, що Законопроект відповідає нормам Конституції України з огляду на наведене нижче.

Так, загальна спрямованість Законопроекту узгоджується зі змістом частини четвертої статті 13 і частини першої статті 68 Основного Закону України, згідно з якими держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та покладає на кожного обов'язок не посягати на права і свободи інших людей, у тому числі й на гарантоване державою право власності.

Крім того, у Законопроекті враховано вимоги частин першої та другої статті 54 Конституції України, згідно з якими громадянам гарантується захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають з різними видами інтелектуальної діяльності. Водночас кожний громадянин має право на результати своєї

інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Водночас положення Законопроекту кореспондують нормам частин першої та п'ятої статті 55 Основного Закону України, згідно з якими передбачається право людини і громадянина на судовий захист, а також надається право кожному будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Зокрема, частина перша статті 55 Конституції України містить загальну норму, яка означає право кожного звернутися до суду, якщо його права чи свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Зазначена норма зобов'язує суди приймати заяви до розгляду навіть у випадку відсутності в законі спеціального положення про судовий захист (абзац перший пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 25 грудня 1997 року № 9-зп за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 54, 64, 124 Конституції України (справа за зверненням жителів міста Жовті Води).

Варто також відзначити, що Основний Закон України, наголошуючи на важливості гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина, встановив, що склад правопорушення як підстава притягнення особи до юридичної відповідальності та заходи державно-примусового впливу за його вчинення визначаються виключно законом, а не будь-яким іншим нормативно-правовим актом (пункти 1 і 22 частини першої статті 92 Основного Закону України).

Разом з тим Конституційний Суд України на основі системного аналізу положень Конституції України дійшов висновку, що за своїм змістом пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України спрямований не на встановлення переліку видів юридичної відповідальності. Ним визначено, що виключно законами України мають врегульовуватись підстави адміністративної відповідальності – діяння, які є адміністративними правопорушеннями (основні ознаки правопорушень, що утворюють їх склад), та відповідальність за них. У такий спосіб Конституція України заборонила врегульовувати зазначені питання підзаконними нормативно-правовими актами та встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати, яке правопорушення визнається, зокрема, адміністративним правопорушенням, та міру відповідальності за нього (абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини та підпункт 1.1. пункту 1 резолютивної частини Рішення Конституційного Суду України від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001 (справа про відповідальність юридичних осіб).

Заслуговує на увагу той факт, що Законопроектом враховано позицію Конституційного Суду України щодо співрозмірності вчиненого суспільно небезпечного діяння та покарання за нього. Це означає не тільки те, що передбачений законом склад адміністративного правопорушення і рамки покарання за нього відповідатимуть один одному, а й те, що покарання має

перебувати у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами скоєного і особою винного (абзац п'ятий підпункту 4.1. пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Відповідно до пунктів 1, 7, 14, 22 частини першої статті 92 Конституції України права і свободи людини, їх гарантії, правовий режим власності, судочинство, діяльність нотаріату, а також діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них визначаються виключно законами України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет (реєстр. № 3353 від 23 жовтня 2015 року), поданий Кабінетом Міністрів України, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ